

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Идентификациона
налепница

ПАЖЉИВО НАЛЕПИТИ

ГЕОГРАФИЈА

DRŽAVNA MATURA

šk. god. 2023./2024.

GEO.57.SR.R.K1.44

59928

A **X** B C

A B C

C

U2

Параф (скраћени потпис)

(Матура)   државна матура

U2

Параф (скраћени потпис)

ОВДЕ ПРИПИСНУТИ И ОТРГНУТИ!

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

DRŽAVNA MATURA

ГЕОГРАФИЈА

1 2 3 4 5 7 8 9 0

Идентификациона налепница
ПАЖЉИВО НАЛЕПИТИ!

G
E
O

Лист за одговоре

D-S057

1.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
2.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
3.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
4.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
5.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
6.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
7.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
8.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
9.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
10.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
11.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
12.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
13.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
14.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
15.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
16.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
17.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
18.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
19.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
20.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐
21.	A	☐	B	☐	C	☐	D	☐

Шифра оцењивача: _____

GEO.57.SR.R.L1.02

59929

НЕ ФОТОКОПИРАТИ
ОБРАЗАЦ СЕ ЧИТА ОПТИЧКИ

НЕ ПИСАТИ ПРЕКО
ПОЉА ЗА ОДГОВОРЕ

Означавати овако: **X**

GEO

22. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ NO ☐23. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ NO ☐24. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ NO ☐25. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ NO ☐26. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ NO ☐27. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ NO ☐28. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ NO ☐29. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ NO ☐30. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ NO ☐31. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ NO ☐32. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ NO ☐33. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ NO ☐34. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ NO ☐35. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ NO ☐36. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ NO ☐37. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ NO ☐38. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ NO ☐39. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ NO ☐40. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ NO ☐41. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ NO ☐42. Попуњава
оцењивач 0 ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ NO ☐

ОПШТА УПУТСТВА

Пажљиво прочитајте сва упутства и следите их.

Не okreћите страницу и не решавајте задатке док то не одобри водитељ испитне просторије.

Испит траје **90** минута.

Испред сваке групе задатака је упутство за решавање. Пажљиво га прочитајте.

Можете писати по листу за концепт, али се његов садржај неће бодовати.

Пишите читко. Нечитки одговори ће се бодовати са нула (0) бодова.

На 2. страници ове испитне књижице приказан је начин означавања одговора и начини исправљања грешака. Приликом исправљања грешака потребно је ставити параф (искључиво скраћени потпис, а не пуно име и презиме).

Употребљавајте искључиво хемијску оловку која пише плавом или црном бојом.

Када решите задатке, проверите одговоре.

Проверите да ли сте налепили идентификационе налепнице на све испитне материјале.

Желимо Вам много успеха!

Ова испитна књижица има 42 странице, од тога 1 празни.

I Задаци вишеструког избора

У следећим задацима од више понуђених одговора само **један је** тачан.
Тачне одговоре морате да означите знаком X на листу за одговоре.
Сваки тачан одговор доноси један бод.

1. Пажљиво прочитајте приложени текст.

Вишегодишњи рат између службене владе и наоружаних побуњеника племена Хути узроковао је не само бројна разарања, већ и исељавање више од четири милиона људи. Стална ратна опасност довела је до економског слома државе у којој је 2023. године више од 80% становништва живело у екстремном сиромаштву, а 2,2 милиона деце било је неухрањено.

Које је име државе описаног кризног жаришта?

- A. ДР Конго
- B. Етиопија
- C. Јемен
- D. Сомалија

(1 бод)

2. Пажљиво прочитајте приложени текст.

У Националном програму реформи који је Влада Републике Хрватске објавила 2019. године међу закључцима који су усмерени на подстицање демографске обнове стоји и овај:

– „посебним мерама ће се подстицати насељавање и запошљавање у руралним срединама у циљу равномернијег развоја Хрватске.”

Који је назив популационе политике примарно истакнуте у овом закључку?

- A. експанзивна
- B. рестриктивна
- C. редистрибутивна
- D. еугеничка

(1 бод)

3. Пажљиво посматрајте приложену фотографију.

У којој епохи током кенозоика се таложио лес на заравни чији је део приказан на приложеној фотографији?

- A. у холоцену
- B. у плеистоцену
- C. у плиоцену
- D. у миоцену

(1 бод)

Географија

---

4. Пажљиво посматрајте приложену фотографију.

Који је назив стене настале преображајем кречњака и коришћене у изради скулптуре приказане на приложеној фотографији?

- A. базалт
- B. гнајс
- C. гранит
- D. мрамор

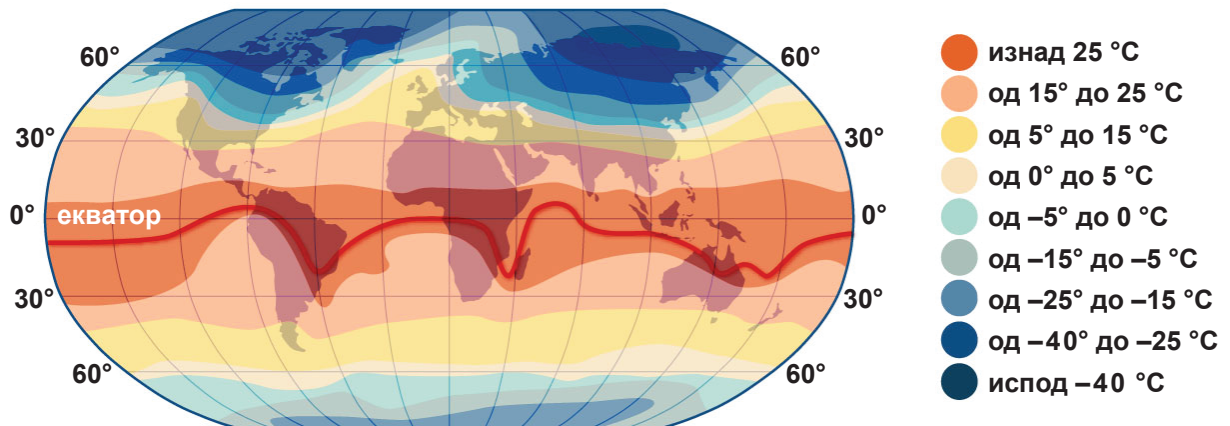
(1 бод)

5. У којем од наведених мора су најбољи услови за раст корала?

- A. у Азовском мору
- B. у Црвеном мору
- C. у Охотском мору
- D. у Средоземном мору

(1 бод)

6. Пажљиво посматрајте приложену географску карту.

Који од наведених климатских модификатора највише утиче на распоред изотерми у јануару на приложеној географској карти?

- A. атмосфера
- B. географска ширина
- C. морске струје
- D. надморска висина

(1 бод)

Географија

7. Пажљиво посматрајте графички прилог.

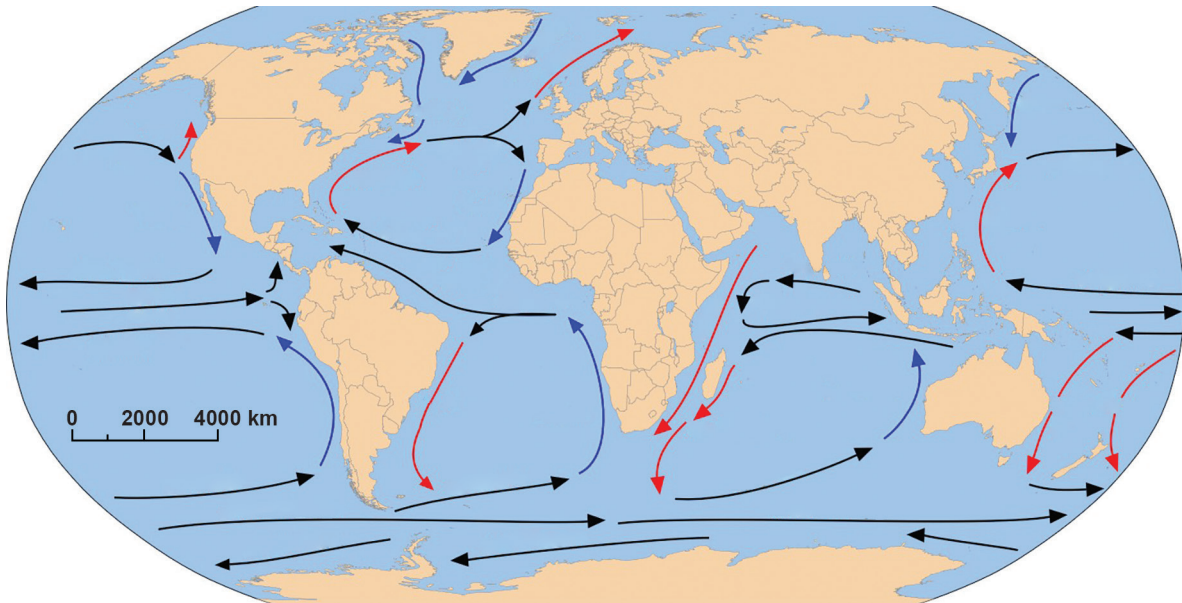
У ком граду је потписан међународни споразум о борби против климатских промена чије су карактеристике приказане на графичком прилогу?

- A. у Дохи
- B. у Кјоту
- C. у Монреалу
- D. у Паризу

(1 бод)

8. Пажљиво посматрајте приложену географску карту.

Који континент има већи део западне обале изложен климатски повољном утицају топле морске струје?

- A. Африка
- B. Азија
- C. Европа
- D. Јужна Америка

(1 бод)

Географија

9. Пажљиво посматрајте приложену географску карту.

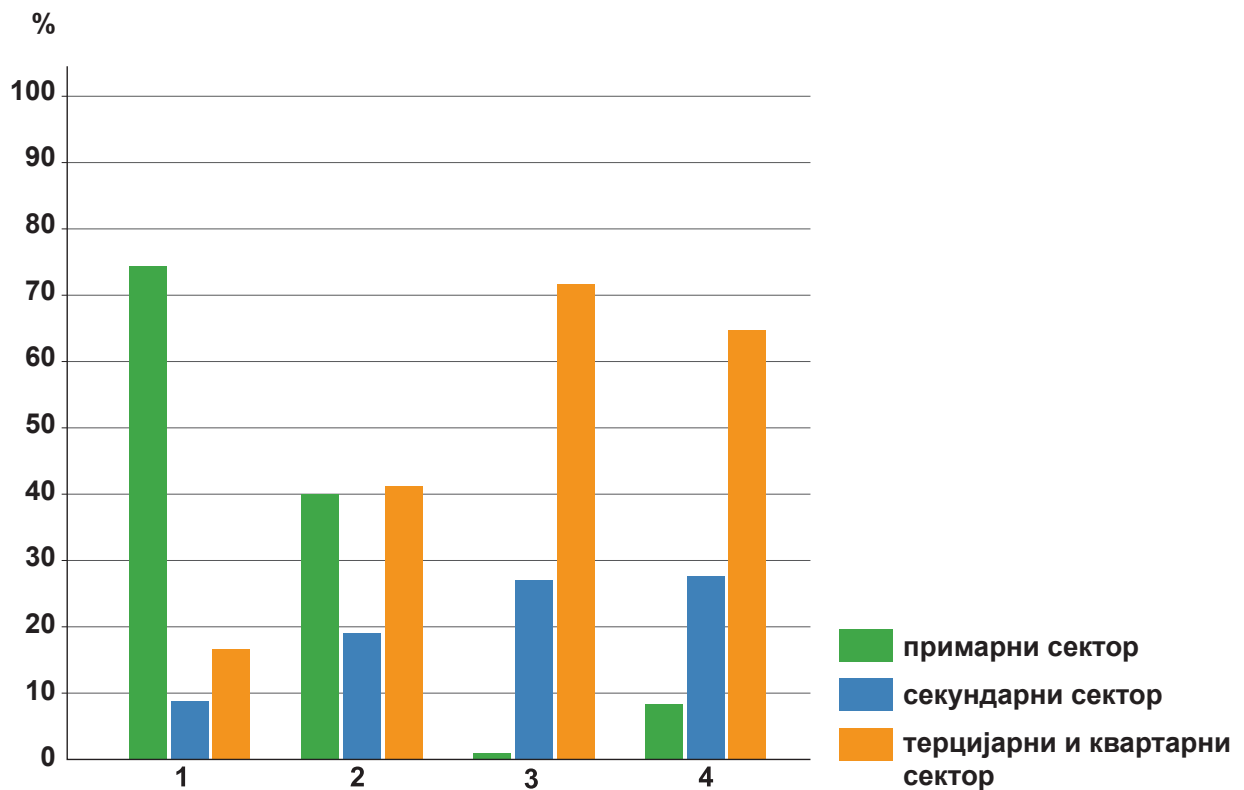
Којим бројем на приложеној географској карти је означено језеро чије је корито природног порекла?

- A. бројем 1
- B. бројем 2
- C. бројем 3
- D. бројем 4

(1 бод)

10. Пажљиво посматрајте приложени дијаграм.

Приложени дијаграм приказује привредну структуру становништва изабраних држава за 2017. годину.

Којим бројем је означена привредна структура становништва државе са ниским индексом друштвеног развоја?

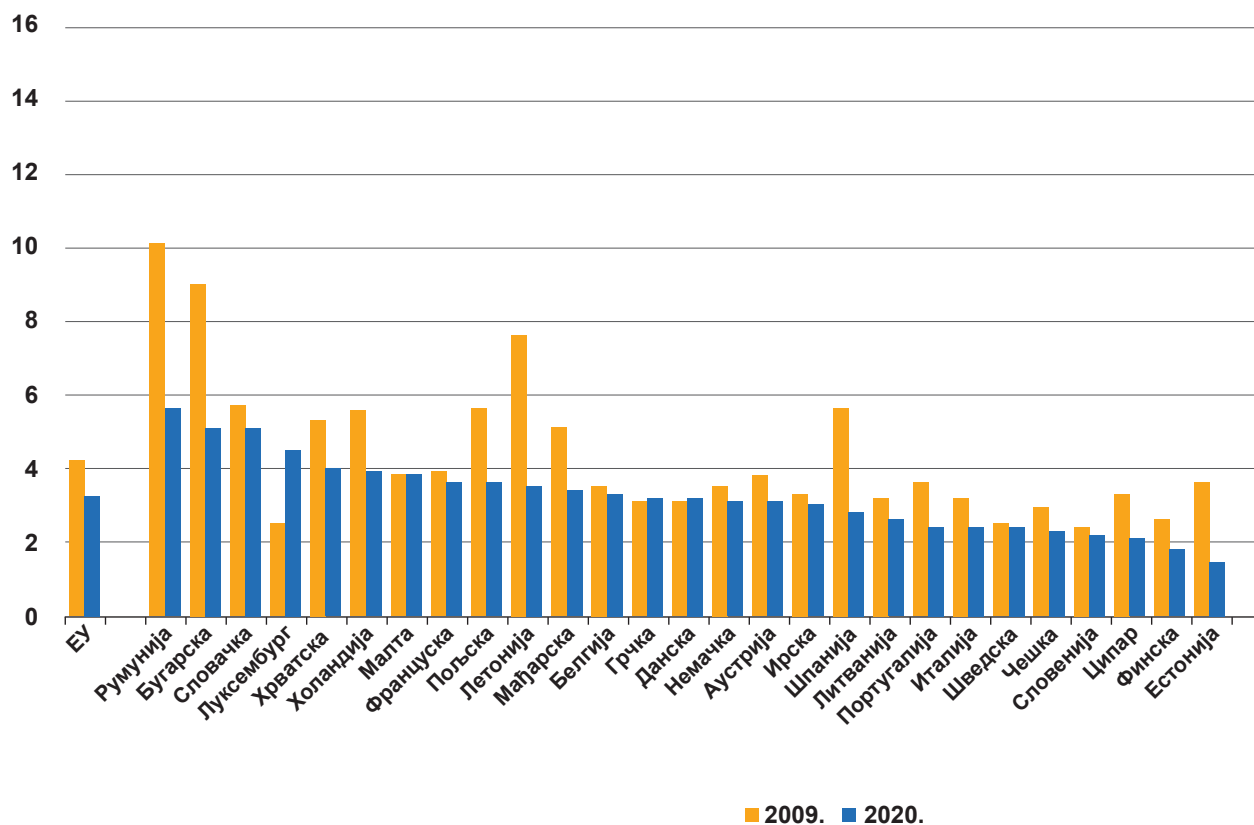
- A. бројем 1
- B. бројем 2
- C. бројем 3
- D. бројем 4

(1 бод)

11. Пажљиво посматрајте приложени дијаграм.

Смртност одојчади

(број умрлих на 1000 живорођених)

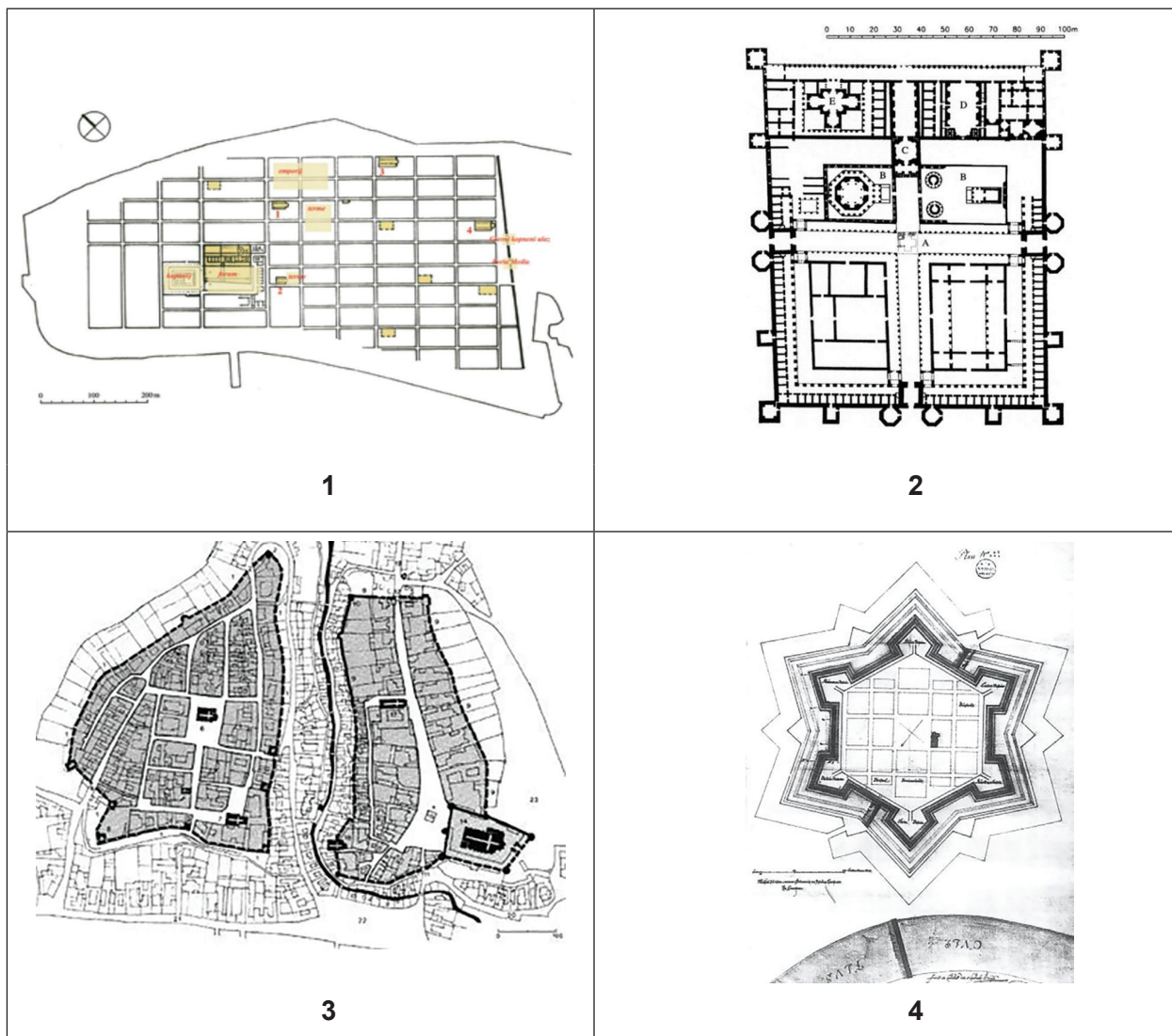

У којој од наведених држава је забележен највећи релативни пад стопе смртности одојчади 2020. године у односу на 2009. годину?

- A. у Румунији
- B. у Бугарској
- C. у Мађарској
- D. у Естонији

(1 бод)

12. Пажљиво посматрајте графичке прилоге.

Којим бројем је означен тлоцрт старог језгра града Карловца?

- A. бројем 1
- B. бројем 2
- C. бројем 3
- D. бројем 4

(1 бод)

Географија

13. Пажљиво посматрајте приложену табелу.

Држава	I сектор	II сектор	III сектор
Чешка	1,9	39,8	58,3
Луксембург	0,2	20,1	79,7
Холандија	1,6	28,6	69,8
Немачка	0,7	36,0	63,3

У приложеној табели је приказана структура БНД-а према секторима привредних делатности изабраних држава чланица Европске уније 2020. године.

Које је име државе са највећим уделом банкарства и финансијских услуга у БНД-у?

- A. Чешка
- B. Луксембург
- C. Холандија
- D. Немачка

(1 бод)

14. Пажљиво посматрајте приложену табелу.

Држава	Очекивано трајање живота (година)	Просечан број година образовања	БНД по становнику (у међународним доларима)
Исланд	82,7	13,8	55 782
Јапан	84,8	13,4	42 274
Немачка	80,6	14,1	54 534
Швајцарска	84,0	13,9	66 933

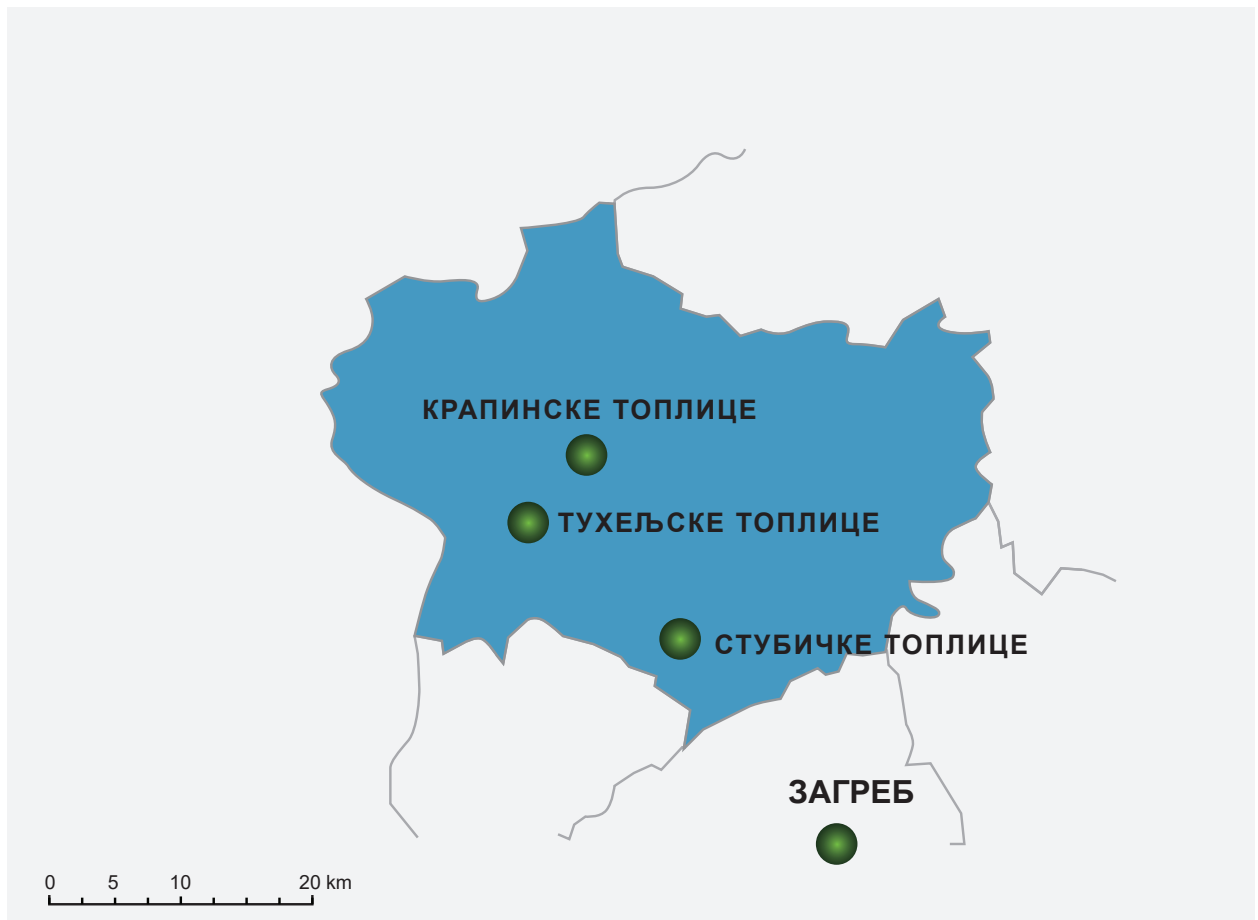
У приложеној табели су приказане вредности делова индекса друштвеног развоја 2021. године.

Које је име државе у табели са највишим индексом друштвеног развоја?

- A. Исланд
- B. Јапан
- C. Немачка
- D. Швајцарска

(1 бод)

15. Пажљиво посматрајте приложену географску карту.

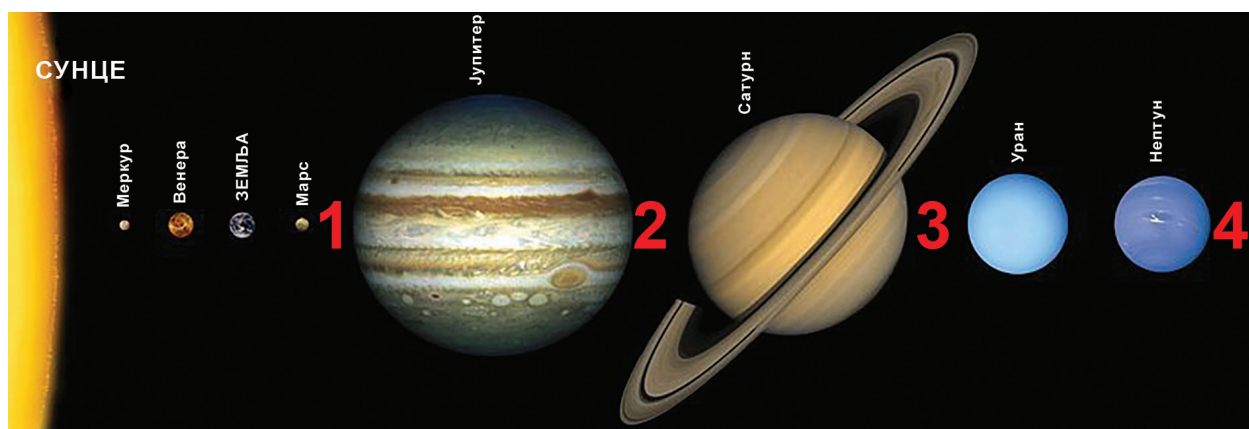

Које је име регије приказане на приложеној географској карти и познате по бројним велнес и спа центрима?

- A. Хрватско загорје
- B. Међимурје
- C. Подравина
- D. Пригорје

(1 бод)

16. Пажљиво посматрајте графички прилог.

На графичком прилогу су приказане планете Сунчевог система (размера није очувана за удаљености). Којим бројем је означен појас у којем се налази Церес?

- A. бројем 1
- B. бројем 2
- C. бројем 3
- D. бројем 4

(1 бод)

17. Пажљиво посматрајте графички прилог.

Који од наведених локалитета је под заштитом организације чији је лого приказан на графичком прилогу?

- A. Црна млака
- B. Хајдучки и Рожански кукови
- C. Марјан
- D. Вишки архипелаг

(1 бод)

Географија

18. Пажљиво посматрајте приложену географску карту.

Који је назив категорије заштите природних подручја којој припадају простори означени зеленом бојом на приложеној географској карти?

- A. парк природе
- B. парк-шума
- C. регионални парк
- D. значајан предео

(1 бод)

19. Пажљиво посматрајте приложену фотографију.

Којој су делатности намењени базени заокружени белом бојом на приложеној фотографији?

- A. производњи електричне енергије
- B. производњи соли
- C. гајењу риба
- D. гајењу шкољки

(1 бод)

20. Пажљиво прочитајте приложени текст.

Поједине регије Африке имају различиту плодност земљишта. Подручја са већом плодношћу земљишта и доступношћу воде привлаче становништво од неолита па су гушће насељена, а земљиште више деградирано.

Који фактор је утицао на већу плодност земљишта у деловима Источне Африке?

- A. ниже годишње температуре ваздуха
- B. већа надморска висина
- C. већа количина падавина
- D. вулканска активност

(1 бод)

21. За који тип хаварије је везана појава Минамата синдрома у Јапану?

- A. за енергетски
- B. за индустријски
- C. за нуклеарни
- D. за саобраћајни

(1 бод)

II Задаци кратког одговора

У следећим задацима одговорите кратким одговором (речју, словом или бројем) или допуните реченицу, карту односно табелу уписивањем садржаја који недостаје или одговорите најмање једном реченицом.

Одговоре упишите **само** на предвиђено место у испитној књижици.

Тачан одговор доноси један бод.

22. Пажљиво посматрајте приложену табелу.

Година	Досељени из иностранства	Одсељени у иностранство	Миграциони салдо
2010.	4 985	9 860	– 4 875
2012.	8 959	12 877	– 3 918
2014.	10 638	20 858	–10 220
2016.	13 985	36 436	–22 451
2018.	26 029	39 515	–13 486

Приложена табела приказује спољашње миграције становништва Републике Хрватске од 2010. до 2018. године.

Какав је тренд спољашње миграције становништва Републике Хрватске и утицај на укупан број становника Хрватске? Објасните једном реченицом.

(1 бод)

23. Пажљиво посматрајте приложену фотографију.

Објасните једном реченицом којим процесом је настао и којем генетском типу рељефа припада рељефни облик на приложеној фотографији.

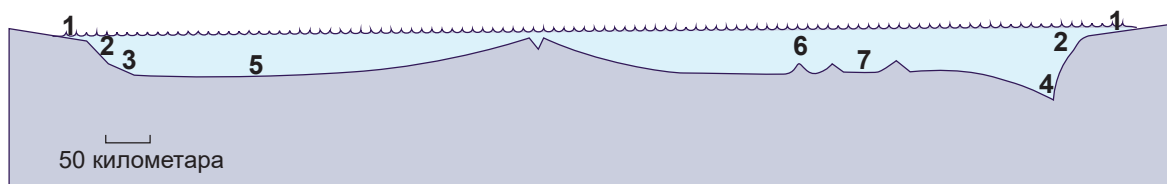

(1 бод)

24. Пажљиво посматрајте графички прилог.

Који је назив рељефног облика карактеристичног за активну континенталну ивицу?

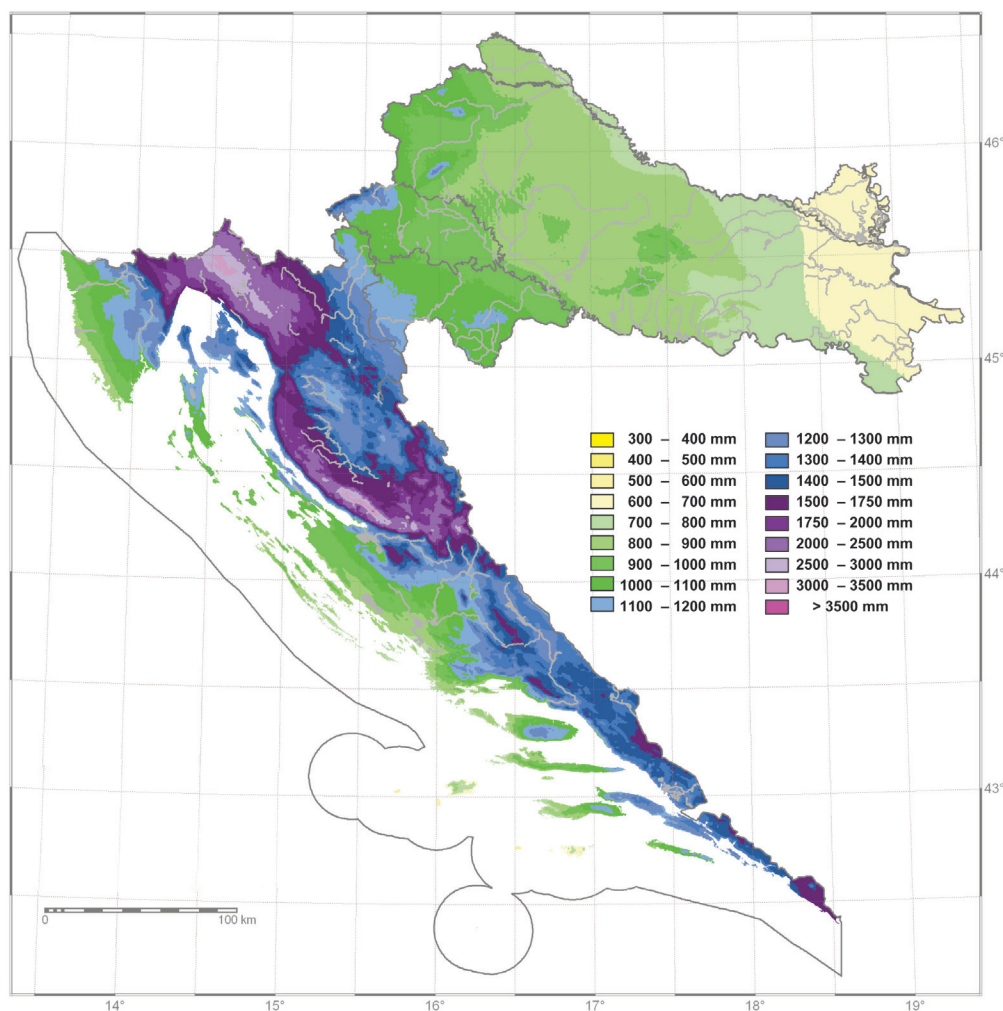

Којим бројем је означен тај рељефни облик на графичком прилогу? _____

(1 бод)

Географија

25. Пажљиво посматрајте приложену географску карту.

Приложена географска карта приказује средњу годишњу количину падавина (у mm) у Републици Хрватској. Објасните једном реченицом утицај континенталности на географски распоред приказаног климатског елемента.

(1 бод)

26. Пажљиво посматрајте приложену географску карту.

На приложеној географској карти приказана је последица глобалног загревања. Сивом бојом је приказано стање почетком 21. века, а розом процена за крај 21. века. Објасните једном реченицом приказану промену.

(1 бод)

Географија

27. Пажљиво прочитајте приложени текст.

Извор реке је у подножју Рисњака у Горском Котару, а у близини Карловца се у ту реку уливају Добра и Корана. Низводно од Карловца најдужа притока те реке је Глина. Описана река припада Црноморском сливу.

Које је име реке описане у приложеном тексту? _____

(1 бод)

28. Пажљиво посматрајте приложену таблицу.

Водоток	Искористиво (TWh/год.)	Искоришћено (TWh/год.)	Искоришћено (%)
Цетина	3,70	2,75	74,3
Драва	2,60	1,23	47,3
Купа	2,00	0,24	12,0
Лика и Гацка	1,40	1,00	71,4
Сава	1,00	0	0

Приложена табела приказује хидропотенцијал изабраних река у Хрватској и њихову искоришћеност.

Које је име реке која има највећи **неискоришћени** хидропотенцијал у релативном износу?

(1 бод)

29. Пажљиво посматрајте приложену географску карту.

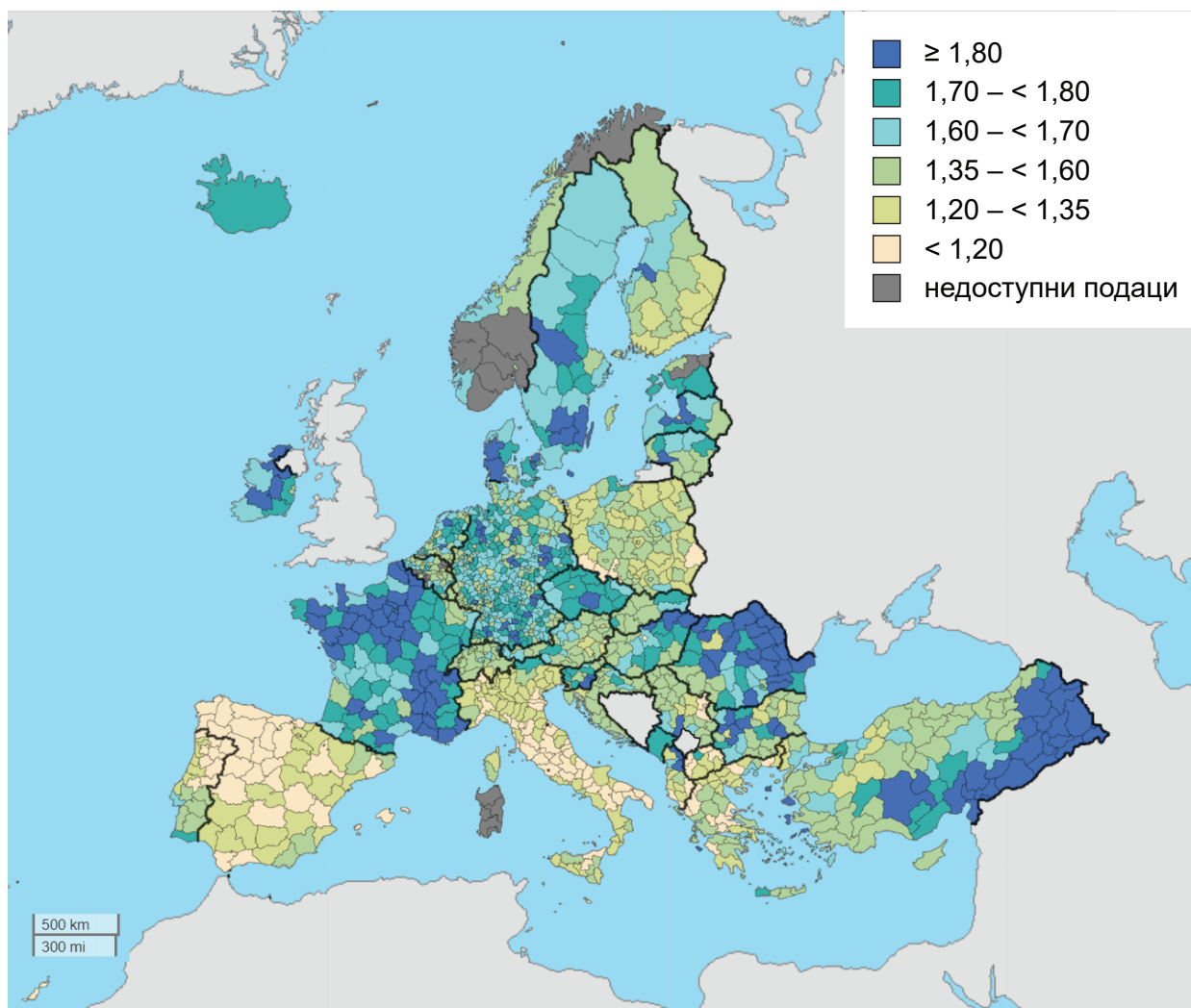
Који појам означава градове који се налазе један насупрот другом дуж границе означене сивом бојом?

(1 бод)

Географија

30. Пажљиво посматрајте приложену географску карту.

На приложеној географској карти приказане су стопе укупног фертилитета на нивоу НСТЈ 3 (NUTS 3) регија 2020. године. Која држава чланица Европске уније **није** имала ни једну регију са стопама фертилитета већим од 1,60 деце по једној жени?

(1 бод)

31. Која су два главна климатска фактора настанка пустиња уз источне обале Тихог океана?

(1 бод)

32. Пажљиво посматрајте приложену фотографију.

Који облик загађења у граду је приказан на приложеној фотографији?

(1 бод)

Географија

33. Пажљиво посматрајте приложени дијаграм.

Приложени дијаграм приказује однос броја запослених и вредност индустријске производње у САД-у од 1947. до 2014. године.

Објасните једном реченицом промену односа броја запослених и вредности индустријске производње у посматраном периоду.

(1 бод)

34. Који је назив врсте саобраћаја који је вековима задржао водећу улогу у робној размени између континената Старог и Новог света?

(1 бод)

35. Пажљиво посматрајте приложену скицу.

Приложена скица приказује елементе паметног града. Наведите најмање три од приказаних елемената градског система која могу значајније смањити потрошњу енергије.

(1 бод)

36. Пажљиво прочитајте приложени текст.

Извори Цетине су јединствено и заштићено место у Хрватској које се састоји од мањих акумулација воде у красу.

Овај природни феномен је заштићен од 1972. године као хидролошки споменик природе. У близини овог споменика природе се налазе бројне културно-историјске знаменитости. Уз обилазак извора, све већи број страних и домаћих туриста одлучује се за купање на извору иако су Хрватске воде то забраниле.

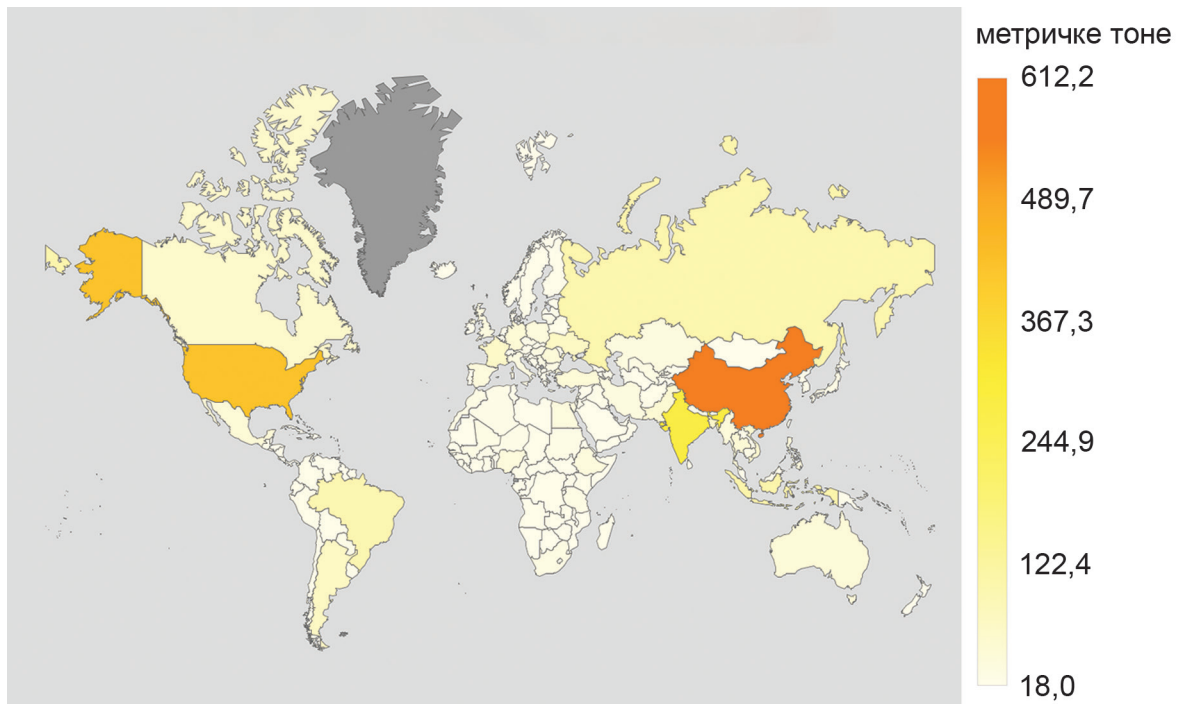
Наведите једну активност (или меру) коју би требале предузети локална или жупанијска или државна власт како би се онемогућила девастација овог простора.

(1 бод)

37. Пажљиво посматрајте приложену географску карту и табелу.

Ранг	Држава	Тоне	% од пет најбољих
1	Русија	43 965 626	35,3
2	Канада	22 874 184	18,4
3	САД	22 499 006	18,0
4	Француска	18 940 343	15,2
5	Украјина	16 373 389	13,1

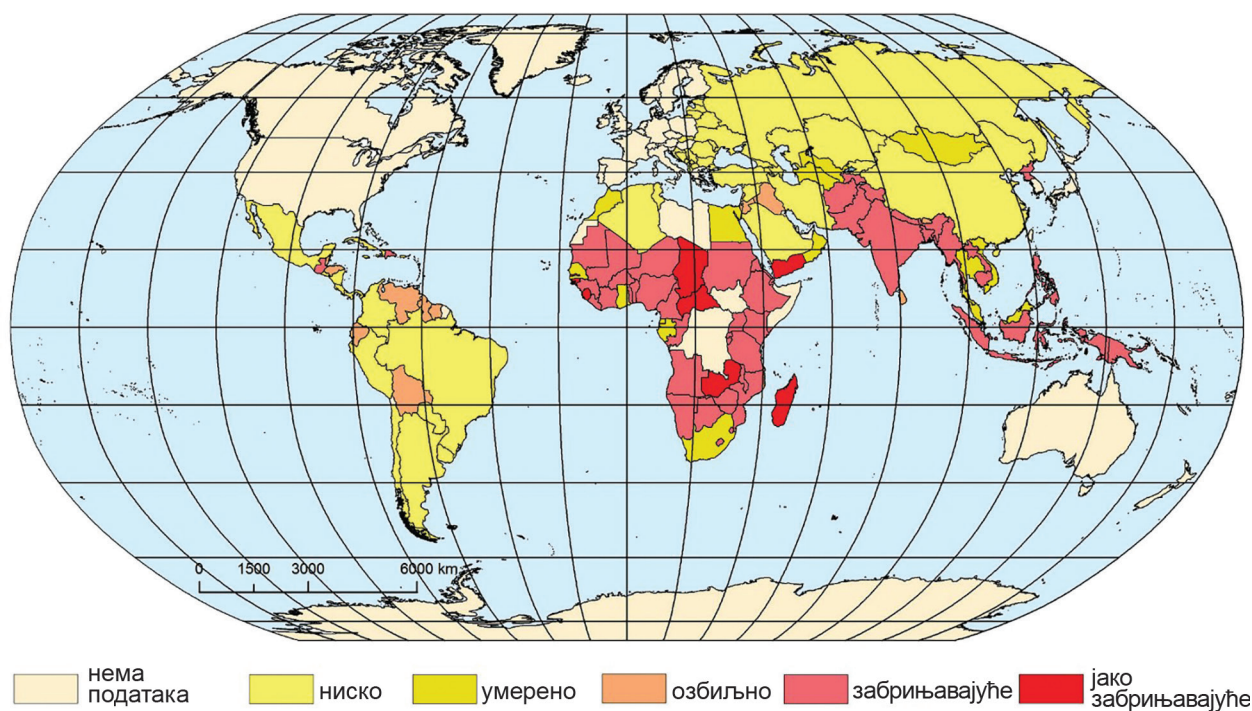
Приложена географска карта приказује највеће произвођаче житарица у метричким тонама, а табела пет највећих извозника пшенице у свету.

Које две државе су међу пет највећих произвођача житарица, а нису међу пет највећих извозника пшенице?

(1 бод)

Географија

38. Пажљиво посматрајте приложену географску карту.

Који је главни разлог слабије снабдевености храном у азијској држави са јако забрињавајућим индексом глади?

(1 бод)

III Задаци продуженог одговора

У следећим задацима одговорите са неколико реченица, јасно и сажето, усмеравајући се на оно што је битно за задатак.

Одговоре упишите само на предвиђено место у испитној књижици.

Тачан одговор доноси један, два или три бода.

Географија

39. Пажљиво посматрајте приложену фотографију.

Објасните утицај мултинационалних компанија на глобализацију трговине, индустрије и саобраћаја користећи се именима мултинационалних компанија чије су рекламе видљиве на фотографији.

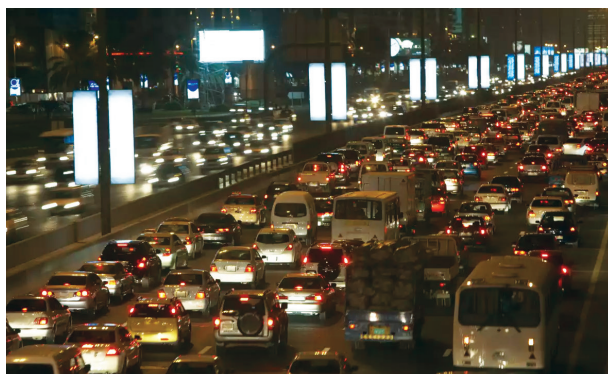
This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

(3 бода)

Географија

40. Пажљиво посматрајте приложене фотографије.

Објасните како три антропогена процеса приказана на приложеним фотографијама утичу на промену климе.

[illegible]

(3 бода)

Географија

41. Пажљиво посматрајте приложене фотографије.

Наведите називе културно-генетских типова градова приказаних на приложеним фотографијама те на два примера објасните разлике просторне структуре и физиономских обележја њихових центара.

(3 бода)

Географија

42. Пажљиво посматрајте приложене фотографије.

Објасните за сваки елеменат природне основе (воду, земљиште, ваздух) по једну последицу загађења користећи се примерима са приложених фотографија.

[illegible]

(3 бода)

Празна страница